Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVII. Ч. 120. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 24-го ТРАВНЯ 1980 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MAY 24, 1980 No. 120. VOL. LXXXVII.

ПРЕЗИДЕНТ М. ЛІВИЦЬКИЙ ВІДВІДАВ УНС І „СВОБОДУ"

Джерзі Сиві, Н.Дж. (В. Л-ць). — У своїй черговій поїздці по українських скупченнях З'єднаних Стейтів Америки і Канади, президент УНР в екзилі Микола Лівицький відвідав, у супроводі Стефанії Букшованої, голови Президії Світового Об'єднання Прихильників Державного Центру УНР і віцепрем'єра уряду, приміщення Українського Народного Союзу і видавництва „Свободи" і у зустрічі з членами Головного Екзекутивного Комітету та редакторами порушив багато актуальних справ і проблем політичного і загально-громадського характеру. Екзекутивний Комітет гостив прибулих обідом, а потім відбулась розмова у редакції метою якої було вияснити деякі питання тісно пов'язані з працею Державного Центру УНР.

Микола Лівицький, президент УНР в екзилі.

Президент М. Лівицький вияснив спочатку, що метою його теперішньої поїздки є нав'язання особистого контакту з активістами і прихильниками Державного Центру, а потім відбути ще поїздки до Оттави, Торонто та інших більших скупчень українського поселення. Користаючи з нагоди побуту, президент Лівицький взяв участь в засіданні Президії Української Національної Ради і сесії УМАН-у та відбув розмови з багатьма українськими політичними й громадськими діячами.

Відповідаючи на запитання редакторів, президент Лівицький заявив, що він не вважає, що теперішня ситуація в Державному Центрі є трагічною, як її дехто намагається представляти, а вже цілком не є гіршою від тієї з-перед 8-ої Сесії УНРади. Додаючи до слів президента, С. Букшована підкреслила, що на американському терені радше навпаки, праця пожвавилась, зокрема по лінії завдань Об'єднання прихильників ДЦ УНР.

Чому потрібен Державний Центр? Цілком просто, — заявив президент Лівицький, — він є логічним продовженням леґального уряду в Україні і оборонцем українських інтересів за кордоном, а також для того, щоб часом помилково не створилося враження, що ми є тільки в опозиції до існуючого в Україні режиму.

„Ми цього режиму не визнаємо, вважаємо, що Україна перебуває у підневільному стані і тому не може бути й мови про якенебудь визнання статусу окупації в Україні", — з підкресленням відмітив президент Лівицький. Він при тому додав, що немає нічого дивного, що в останніх роках Державний Центр попадав в конфлікти з деякими українськими політичними партіями, які мають у цьому відношенні інші думки і погляди.

Речники Державного Центру категорично відкинули твердження деяких опозиційних груп, що пост президента в УНРаді є досмертним, бо в постанові 8-ої Сесії виразно говориться про виборність президента. Над цією справою працювала на останній Сесії спеціяльна правнича комісія, яка винесла відповідну пропозицію до цієї справи, що була прийнята більшістю голосів.

В розмові порушено ще багато інших справ, зокрема справу поновної консолідації на базі УНРади, УММАН-у тощо. Президент Лівицький вважає недоцільним займатися монтуванням механічної консолідації, бо для справного функціонування Державного Центру, який є символом української державности поза кордонами України, потрібна ідейна співпраця співзвучних політичних партій і організацій.

Відвідини представників Державного Центру в УН-Союзі і „Свободі" тривали понад три години часу.

ФРАНЦІЯ ДОПОМАГАЄ МОСКВІ ВИЙТИ З ІЗОЛЯЦІЇ

Париж, Франція. — Французькі політично-дипломатичні потягнення останніх місяців і тижнів, а ще більше дискусія, яка саме тепер на тлі тих потягнень розвинулася в Парижі виразно вказує, що президент Жіскар д'Естен і його уряд обрали свою сепаратну дорогу в світовій політиці, а особливо у відношенні до СССР.

Перші виразні ознаки тієї нової французької лінії показалися зразу після совєтського нападу на Афганістан. Хоча вже перед тим у справі звільнення американських закладників в Тегерані постава теперішнього французького уряду була часто „двояко випукла", коли в справі Близького Сходу і ізраїльсько-арабського конфлікту уряд цей займав поставу радше прихильну совєтській політиці, то виразніше почало це проявлятися щойно, коли Вашінгтон запропонував більш рішучі протизаходи проти Москви після її нападу на Афганістан.

Дуже показовим у цьому відношенні були хитання і маневри паризького уряду в справі бойкоту Олімпіяди в СССР. Раз підтримуючи її, то знов заперечуючи, вкінці зайнявши „невтральну позицію", уряд цей фактично створив вигідний грунт для рішення французьких олімпійських чинників узяти участь у літніх ігрищах.

Як відомо, після афганської інвазії Москва опинилася в політичній ізоляції. В першу чергу засудили її майже всі ісламські країни, відтак бльок західніх держав на чолі з ЗСА, вкінці Об'єднані Нації. Москві прийшлося шукати виходу з нелегкого положення. Зустріч президента Жіскара д'Естена з Леонідом Брежнєвим у Варшаві власне було започаткуванням того виходу. Виникла після цього дебата виразно з'ясувала той факт.

Дебату почав державний секретар ЗСА, Е. Москі, який на пресовій конференції у вівторок, 20-го травня, у Вашінгтоні не лише висловився проти тієї зустрічі, але особливо підкреслив її засекреченість з французького боку перед найближчими союзниками. Йому відповів французький міністер закордонних справ Франсуа-Понсе в середу, 21-го травня. Він без будь-якого камуфляжу сказав ясно, що зустріч у Варшаві не лише була „корисною", але що вона допомагає вийти СССР з дипломатичної ізоляції. Він пригадав, що коли попередній державний секретар Сайрус Венс після совєтського нападу запропонував зайняти єдине скоординоване становище до нього і скоординовано поступати надалі, то французи зразу відхилили це, щоб „не посилювати конфронтації між Сходом і Заходом". Французи не хотіли „компромітувати своєї незалежної політики участю в спільній нараді у справі Афганістану".

Лівійські боївки далі вбивають в містах Европи

Джерзі Сиві, Н.Дж. — Після вбивств противників полк. Кадафі, лівійського лідера, в Лондоні і Римі, сталися дальші вбивства в Атенах, Греція, і знов у Римі.

В Атенах невідомі вбивники вбили 23-літнього Абу Бакра з Тріполі, столиці Лівії. Абу Бакр не скривався зі своїм неприхильним до Кадафі становищем. Мабуть і за це його спіткала особливо брутальна смерть: йому вбивники втяли голову.

В Римі, в одному з місцевих малих готелів знайшли задушеного найлоновою мотузкою 53-літнього Мохаммеда Буояра, а коло нього коротку записку, що його вбили екзекутори з „Лівійського Революційного Комітету в Римі". Буояр є четвертим з черги лівійцем, вбитим у Римі висланниками режиму Кадафі.

УРЯД ЗСА ЗАТУРБОВАНИЙ БУРХЛИВИМИ ЗАВОРУШЕННЯМИ У ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ

Вашінгтон. — Уряд З'єднаних Стейтів Америки, у турботі за розвиток подій у Південній Кореї, де, як відомо, неспокої, великі демонстрації проти теперішнього військового уряду, а навіть збройні сутички продовжуються з повною силою, закликає корейських військовиків докласти максимум зусиль для приведення спокою в країні, побоюючись, щоб заворушення не поширились на цілу Південну Корею.

У спеціяльній нараді, у якій взяли участь президент Джіммі Картер, державний секретар Едмунд Москі, дорадник Президента у справах крайової безпеки Збіґнєв Бжезінські, секретар Департаменту оборони Гаролд Бравн та інші особи, були продискутовані стратегічні пляни ЗСА у Кореї. Особливу увагу було присвячено темі, що можуть зробити ЗСА для привернення спокою у Південній Кореї і допомогти тамошньому урядові навести спокій, а в будучому привернути цивільну владу. Хоч Уряд президента Картера признається, що він не багато може зробити в цьому напрямі, бо не хотівби мішатися у внутрішні справи Кореї, але звертає увагу, що неспокої і заколоти є доброю нагодою для посторонніх сил, які можуть намагатись використати ситуацію. Говорячи про „посторонні сили" речники Уряду ЗСА мали на увазі 600-тисячну північнокорейську армію в першу чергу і Совєтський Союз, як її протектора. Речник Державного департаменту Годдінґ Картер заявив на пресовій конференції, що ЗСА реаґуватимуть дуже скоро і дуже серіозно на всякі намагання комуністичної Кореї використати нагоду внутрішних заколотів на півдні. Також речник Пентаґону заявив, що в сторону Кореї було послано з Філіппін літаконосця і деякі інші кораблі на випадок, якщо б ситуація погіршувалася і до внутрішних справ почали втручатис. посторонні сили.

Афганські самостійники вимагають допомоги від ісламських братів

Ісламабад, Пакістан. — Конференція ісламських країн в Ісламабаді, в якій взяли участь 38 ісламських країн, не змогла розв'язати питання допомоги тих країн їхнім ісламським одновірцям у боротьбі за самостійність. Габіб Чатті, генеральний секретар Ісламської конференції, признав, що учасники конференції „не виявили ніякого поступу" в справі відтягнення совєтських військ з Афганістану.

Прихильники Москви на чолі з Лівією, Південним Єменом, Сирією, Альжиром і ПВО не хотіли допустити до участи в конференції представників самостійницьких угрупувань, які саме відбували свій конгрес у Пешаварі в Пакістані. Створений на тому конгресі Ісламський союз для визволення Афганістану репрезентував його новообраний лідер Абуль Расуль Саєф, який представив цілий ряд конкретних вимог до учасників конференції.

Серед тих вимог є: зірвання дипломатичних і господарських зв'язків аж до часу відтягнення совєтських військ з Афганістану; зірвання дипломатичних зв'язків з урядом Бабрака Кармаля в Кабулі; засуд Совєтського Союзу за збройний напад на Афганістан; визнання афганських повстанців і пакістанські самостійницькі політичні угрупування єдиними легальними представниками Афганістану; відкриття офіційних станиць і представництв повстанців в усіх ісламських столицях і визнання їх повноправними членами Ісламської конференції; фінансова й економічна допомога утікачам з Афганістану.

ДРУЖИНА ЗІСЕЛЬСА ПРОСИТЬ ПРО ДОПОМОГУ ЇЇ ЧОЛОВІКОВІ

Ню Йорк (Пресова Служба ЗП УГВР). — У самвидаві поширюється звернення Ірини Зісельс, чоловік якої Йосиф, що співпрацював з Українською Гельсінкською Групою, перебуває в концтаборі за „ширення наклепів" на органи влади в СССР. Зісельса засудили в 1979 році на три роки таборів за статтею 187-1 Кримінального кодексу УССР. Звернення Ірини Зісельс передаємо повністю.

„СТАНОВИЩЕ ЙОСИФА ЗІСЕЛЬСА

Я хочу через пресу та інші засоби масової інформації звернути увагу світової громадськости на становище мого чоловіка Йосифа Зісельса, політичного в'язня, що був засуджений у квітні 1979 року та перебуває в установі РЧ-328/67, м. Сокиряни, УРСР.

Ще до арешту, а потім під час слідства й суду чималу участь у справі Й. Зісельса брав КҐБ. Слідкування, підслухування розмов у нашому помешканні, підслухування телефона (а відтак — вимкнення телефона), перлюстрація та вилучення нашої кореспонденції, участь у слідстві, присутність на суді й навіть у кімнаті, де під час перерв відпочивав суддя, — ось арсенал засобів, що їх використовував КҐБ проти мого чоловіка.

З прибуттям Й. Зісельса до ВТУ (Виправно-трудова установа) до цього додалися брутальні незаконні дії адміністрації. Прокуратура Чернівецької области, прокуратура УРСР, УВТУ СРСР, що до них мій чоловік і я неодноразово зверталися з заявами про беззаконня, не вживали жадних заходів, сприяючи цим дальшим порушенням.

В Установі посиленого режиму адміністрація має безліч можливостей для „перевиховування": холодний та голодний карцер — ШІЗО, вилучення листів, позбавлення побачень із родиною та друзями, важка праця, провокації, погрози тощо. Все це повною мірою використовується. Мій чоловік — єдиний політв'язень у цій установі; він перебуває майже в повній ізоляції. Листи, що їх він пише (дозволено лише три листи на місяць), й ті, що до нього надходять, мають подвійну цензуру — адміністрації та КГБ. Листів з-за кордону він не отримує — йому повідомляють, що їх затримано для перекладу на російську мову або вилучено. Розкривають навіть конверти з заявами та скаргами до прокуратури. Й. Зісельса відірвано від близьких та друзів, він перебуває під цілковитою владою адміністрації, яка відчуває свою безкарність. Наведу тут лише два приклади кричущого беззаконня, що вони мали місце останнім часом.

У грудні 1979 р. два працівники Сокирянського районного УКГБ провокували кількох в'язнів (понад три особи), які утримуються в уст. РЧ-328/67, до давання фальшивих свідчень проти Й. Зісельса: нібито він займається антирадянською пропаґандою серед засуджених. За подібні свідчення в'язням — кримінальним злочинцям — пропонували різні пільги (дотермінове звільнення, зміна статті тощо). Тим самим працівники Сокирянського УКҐБ вчинили злочини за статтею 175 КК УРСР „Примушення давати показання". Я подала з цього приводу заяву до прокурора Чернівецької области та до прокуратури УРСР. Замість того, щоб знайти злочинців і припинити провокації, у відповідь на мої заяви почали шукати людей, що завдяки їм мені стало відомо про провокації. У січні та лютому 1980 р. тиск на в'язнів, що мав ту саму мету, тривав.

27-29 лютого 1980 р. нам належало тривале, чи т.зв. особисте побачення з Й. Зісельсом. Мені почали чинити перешкоди, унеможливлюючи поїздку на побачення. Лише останньої миті я дістала звільнення від праці. Приїхавши до м. Сокирян, ми дізналися на КПП уст. РЧ-328/67, що в'язень Зісельс перебуває в ШІЗО. Пізніше ми довідалися, що в січні адміністрація почала настійно шукати приводів для того, щоб позбавити нас цього побачення. В той час мій чоловік перебував на лікуванні в санчастині (він мав загострення виразкової хвороби).

В санчастині можливості для провокацій обмежені, тому його звідти виписали дотерміново, не закінчивши призначеного курсу лікування. Але й після цього не

(Закінчення на стор. 3)

ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ МОНДЕЙЛ ВІДБУВ ЗУСТРІЧ З УКРАЇНЦЯМИ ТА ІНШИМИ ЕТНІЧНИМИ ГРУПАМИ НЮ ДЖЕРЗІ

Ратерфорд, Н.Дж. — „Хоча небо вкрите дощовими хмарами, я бачу, що у хаті Смородських соняшно і весело", — заявив віцепрезидент ЗСА Волтер Мондейл на вступі свого слова-привіту до біля 250 запрошених гостей, між ними — переважно українців, які вщерть заповнили долішню частину і подвір'я розлогого дому адв. Мирослава і Каміллі Смородських у пополудневих годинах у середу, 21-го травня.

Це ж була небувала оказія, бо вперше в історії українського поселення у ЗСА Віцепрезидент цієї країни завітав до української родини.

Господарем цієї зустрічі був український комітет за перевибір Картера і Мондейла у співпраці з представниками польської, білоруської, словацької і російської груп. До влаштування цієї зустрічі віцепрезидента Мондейла, який цей день присвятив кампанії у стейті за перевибір його і президента Картера, причинився ще й той факт, що К. Смородська є членом стейтового Дорадчого комітету в етнічних справах і має широкі зв'язки з політичними діячами і представниками інших етнічних груп. Це можна було завважити ще перед приїздом Віцепрезидента, коли при дверях до дому К. Смородська вітала українських, а зокрема неукраїнських, гостей, які ставилися до неї, як до давньої знайомої.

Крім місцевої поліції, яка забарикадувала від автомобілів цілий бльок вулиці, дім оточила сторожа цивільних службовців Секретної служби, а до них відтак долучилась особиста охорона Віцепрезидента в числі біля 15 суворих і насторожених службовців.

Довідавшись раніше про приїзд Віцепрезидента, учні сусідньої школи перші привітали його голосним оплявзом і американськими прапорами. Привітавшись з ними, віцепрезидент Мондейл приспішеним кроком подався до сусіднього дому, де на подвір'ї у візочку ентузіястично очікував його частинно спаралізований юнак. Віцепрезидент привітався з ним і його батьками та терпеливо позував фотографам.

Відтак, на порозі їхнього дому, привітали Віцепрезидента, за українським звичаєм хлібом і сіллю, п-во Смородські, їхня доня Оля і син їхніх приятелів Михайлик Ставничий, убрані у стилізовані українські народні одяги. З терпеливістю, питомою тільки політичним діячам, віцепрезидент Мондейл, в товаристві господині, знайомився із учасниками зустрічі, вислухуючи їх зауваг, побажань тощо. Продіставшись через гущу людей на подвір'я, віцепрезидент Мондейл, після ще одного привіту дітей

(Закінчення на стор. 3)

Михась Ставничий і Оля Смородська вітають віцепрезидента Волтера Мондейла перед домом п-ва Смородських. (Світлила Рома Сохан-Гадзевич)

У світі

У ВАШІНҐТОНІ ПЕРЕРВАНО американсько-китайські пертрактації в справі імпортової квоти китайських текстильних виробів до Америки. Голова американської делеґації Райтер Вебб поінформував, що американська сторона запропонувала значне підвищення тієї квоти Китаєві, одначе китайська делеґація тим не була вдоволена. Можливо, розмови в цій справі відбудуться пізніше, а покищо обов'язуватиме минулорічна квота; яка й так уже була підвищена.

ПІСЛЯ САВДІЙСЬКОЇ АРАБІЇ, ЯКА ПІДНЯЛА на два доляри ціну за барилку нафтової ропи і Мехіко, яке пішло її слідами й також піднесло ціну на півтора дол., пішли чотири інші продуценти ропи: Альжир, Лівія, Індонезія, Маляйзія. Ті чотири держави піднесли ціну на 1-2 долярів, залежно від родів ропи.

ЯПОНСЬКЕ ПЕТРО-ХЕМІЧНЕ КОНСОРЦІЮМ закінчило переговори в справі дальшої будови великого петрохемічного комплексу на терені Ірану. Кошти побудови того комплексу виноситимуть 3.2 більйона долярів. Початок робіт мав місце вже минулого року, але виникли міжнародні політичні труднощі, внутрішні зрушення в Ірані, викликані революцією, тощо стримали роботи. Японське консорціюм, очолене великою індустріяльною японською групою Мітсуї, веде Еймеї Ямашіта.

КАНАДСЬКИЙ УРЯД В ОТТАВІ ЗАТВЕРДИВ поширення сітки газового трубопроводу із заходу Канади до Квебеку. Це знизить кошти для всього населення Квебеку. Компанії плянують продовжити трубопровід до Атлантійського океану.

КОМПЕТЕНТНІ АМЕРИКАНСЬКІ РОЗВІДОЧНІ джерела виявили й подали до публічного відома, що Совєтський Союз є в посіданні лейзерової зброї, при помочі якої він може внешкідливлювати або нищити сателітні ракети. Над уліпшенням і промисловою продукцією тієї зброї Совєтський Союз працює далі. Дотепер Совєтський Союз згідно з тими джерелами мав тільки лейзерську зброю ближчого засягу, якою він міг нищити ракети в ближчих до землі орбітах. Нова лейзерська зброя має бути приміщуваною на сателітних кораблях, звідки вона зможе поражувати сателіти землі навіть на найдальших орбітах.

В Америці

КОНҐРЕС ЗСА НАБЛИЖАЄТЬСЯ ДО СХВАЛЕННЯ спеціяльного уповноваження для Уряду побудувати у Вашінгтоні великий пам'ятник для вшанування жертв війни у В'єтнамі. Як відомо, у в'єтнамській війні загинуло 57,000 американців, а багато тисяч були поранені. Пам'ятник буде збудований у формі великої скульптури на двоакровій площі з викарбуваними написами усіх прізвищ поляглих вояків. Пам'ятник фінансуватиме Ветеранський меморіяльний фонд, неприбуткова інституція, і тому це не впаде тягарем на плечі платників податків, — заявив конгресмен Лусієн Н. Недзі, демократ з Мічигену.

МІСТО МАЯМІ ПОВЕРТАЄТЬСЯ до нормального життя після того, як посадник і губернатор погодились зняти виїмковий стан і відтягнути вояків національної гвардії до кількох військових пунктів. Поліційні чинники однак заявляють, що міжрасове напруження все ще триває не зважаючи на те, що генеральний прокуратор Бенджамін Р. Сівілетті наказав розпочати слідство про порушення громадських прав і в справі поліційної брутальности.

КРАЙОВА РАДА БЕЗПЕКИ НА ШЛЯХАХ поінформувала, що кожного року під час довгого тижня у День Пам'яті (Меморіял дей) на дорогах ЗСА гине понад 500 осіб. В минулому році, починаючи від години 6-ої вечора в п'ятницю і кінчаючи 12-ою годиною вночі в понеділок на дорогах в наслідок випадків загинуло 508 осіб, а 24,000 були тяжко поранені.

КЛОПОТИ АМЕРИКАНСЬКОЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ індустрії такі великі, що тільки масивна державна допомога у якихсь формах може допомогти їй перебороти кризу. Одначе ця допомога може започаткувати інтервенцію держави в продукційні процеси, проти чого індустрія дотепер рішуче боролася.

ПОСТІЙНЕ ПЕРЕСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ фондів на південь країни, як колись на захід, набирає таких масових форм, що це має різносторонні наслідки. Насамперед на тому терплять північносхідні стейти, які починають відчувати нестачу інвестиційних фондів. Малі́є ринок праці, що найдошкульніше відчувають робітничі спілки, які звикли до швидкого зросту свого членства, а тепер мають до діла з протилежними процесами. Господарські фірми й установи змушені переставлятися, що викликує різні невигоди і зріст коштів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily exept Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

А слава про них житиме вічно

У травні, а зокрема у зеленосвяточні дні український нарід на батьківщині і його невід'ємна частина на поселеннях у країнах вільного світу, згадують і вшановують тих найкращих з-посеред нас, особливо тих, що впали у боротьбі за визволення українського народу з-під комуно - московської неволі. Кількість їх незлічима — починаючи від провідника нашого народу Головного Отамана військ УНР і пізнішого голови Директорії Симона Петлюри, почерез полк. Євгена Коновальця, Степана Бандеру, ген. Романа Шухевича-Чупринку та інших визначних провідних діячів українського народу і кінчаючи безіменними героями Крут, Базару, Маківки, Львова, Бродів, Полісся і Волині, Карпат і Закарпатської України. Ніхто і могил їх не знає. Тільки часом селянин-колгоспник, орючи ниву, піднесе білу кістку і, поцілувавши, знову шанобливо поховає її в український чорнозем бо він не знає, кому ця кістка належить: молодому добровольцеві усусусові, воякові УНР, що захищав Европу перед червоною навалою, карпатському січовикові, дивізійникові, що в останній хвилині намагався рятувати свою землю під поновної окупації комуно-московськими наїзниками, чи може неустрашимому воїнові УПА, що пішов на заклик Батьківщини, щоб боронити честь своєї нації.

І власне у зеленосвяточні дні згадуємо велич їхніх великих жертв: відбуваємо святочні процесії на могили бійців, або нами влаштовані символічні гроби та згадуємо рідну землю, де так гарно була культивована традиція пошанування тих, хто віддав Батьківщині все найдорожче — віддав власне життя.

Кількість жертв, очевидно, збільшується, бож боротьба за українську Самостійну Державу не устає, а продовжується, хоча її методи міняються.

Ми є свідками, як зміцнюється у сьогоднішній Україні терор комуно-московських окупантів супроти членів руху спротиву і Гельсінкської групи, які покищо не воюють за Україну зі зброєю в руках, а боронять її прав іншими методами. За цю активність численні з них були заслані до катівень, концтаборів, психіятричних заведень КҐБ.

Не може бути ніякого сумніву, що сучасне відродження в Україні і активізація руху спротиву є тісно пов'язані з тими процесами боротьби, які раніше проходили в Україні. І хоча міняється тактика, але, — як кажуть речники сьогоднішньої воюючої України, — не міняється мета. І тому ми не сміємо забувати про наших провідників і про жертву крови мільйонів українських патріотів, які в різних обставинах і різними способами змагались за ту саму Правду — за Українську Самостійну Незалежну Україну.

Здоров'я населення насамперед

Президент Джіммі Картер проголосив надзвичайний стан у районі Лав Канал поблизу Ніягари. 710 родин, які замешкували ту околицю, вже почали евакуацію.

Безпосередньою причиною тому були висліди лікарської перевірки, переведеної серед мешканців тієї околиці. Вже раніше були випадки незвичних захворювань і деформацій у новонароджених дітей у тому районі, а тепер стверджено різні захворювання та деформації і серед старших. Виявлено, що причиною того є затруєння ґрунтів, викликане індустріяльними відпадами хемічної промисловости, яка там розміщена.

Випадки у Лав Канал є грізною осторогою і для промислу і для льокальної та федеральної адміністрації. Подібних місць багато. Промисловість, уникаючи витрат на придбання відповідних для випадків місць, позбувається їх, де тільки можна. Стейтові і міські органи дивляться на те через пальці, маючи на увазі приходи від компаній. Лав Канал не перший район, про який говорили й писали у зв'язку з очевидною загрозою від хемічних відпадів. Згадати б хоч про вибух у стейті Ню Джерзі та небезпеку радіяції на Тримилевому острові у Пенсильванії.

Виявляється, що замало є ухвалити закон й приписи, але ще їх треба рішуче перестерігати. Та й закони та приписи не завжди вистачаючі. І тому промисловість, використовуючи чи леґальні прогалини, чи недбальство адміністрації творять загрозу для людини, для її здоров'я, чи навіть життя. Жадоба зиску, швидких прибутків, намагання швидко розбагатіти, постійно й приспішено рости — для декого важливіше всього іншого.

Щоб уникнути подібні випадки як у Лав Канал, а можливості для таких є усюди, федеральні й стейтові леґіслятури мусять видати суворі, всеобіймаючі закони й норми, а екзекутивні органи мусять їх беззастережно притримуватися.

М. Платковський

РЕАКЦІЯ В ЕВРОПІ НА ЗМІНИ У ВАШІНҐТОНІ

Перші европейські реакції на вістку про відхід державного секретаря Венса були досить однозгідні: відхід Венса означає перемогу „твердої лінії" дорадника американського президента Збігнєва Бжезінського. Таку думку ніби підтверджували відомості, що наступником Венса буде його заступник Крістофер, а про нього панувала думка, що він однозгідний у поглядах із Бжезінським.

Настрої змінилися

Ці вістки викликали в Европі не однакову реакцію. Ті, які були прихильниками „твердого курсу" супроти Москви, раділи з такого розвитку випадків. Але інші (а таких в Европі більшість), які, навпаки, бентежилися, на їхню думку, занадто гострими потягненнями президента Картера від часу совєтської аґресії в Афганістані, були радше затривожені. Але, коли прийшла відомість про покликання на пост державного секретаря сенатора Мoскі, настрої змінилися: прихильники більш обережного курсу супроти Москви з полегшою прийняли цю вістку, інші насторожились. Вістка про те, що новий державний секретар має зустрітися у половині травня у Відні зі совєтським міністром Ґромиком, спричинилася до того, що почали ширитися чутки про зміну американської політики в напрямку шукання можливостей поновного порозуміння із СССР. Одним словом, призначення сенатора Москі — це великий знак запиту на ту тему, якими шляхами буде йти далі закордонна політика ЗСА супроти Москви. Тим більше, що деякі перші висловлювання Москі ніби підтверджують здогади, що впливи Бжезінського на зовнішню американську політику змаліють.

Ці всі думки, здогади, припущення — це все не має за собою якихось конкретних підстав. Совєтська пропаганда зробила з Бжезінського якогось „совєтожера" і малощо не „підпалювача війни". Тим часом, він, очевидно, був лише виразником американської політики — такої політики, яка була чи видавалась доцільною на даний момент. Не Бжезінський спричинив напад Москви на Афганістан, не він сприяв совєтській аґресивній політиці в різних частинах світу протягом останніх кількох років, а значить і не він — своїм фактичним чи уявним впливом на політику американського президента — викликав цілком зрозумілі реакції Вашінгтону на московську зухвалість. І його майбутній вплив на зовнішню політику залежатиме не від його особистих поглядів чи побажань, а від того, як буде далі поступати Москва.

Москі і Бжезінський

Те саме стосується нової людини в американській зовнішній політиці. Виглядає, що Москі не належить до людей того типу, які конче за всяку ціну, стосуватиме не тверду, а „м'яку" лінію в своїх потягненнях. Його побачення з Ґромиком — не лише формальність. Мусить же він „подивитися" на людину, яка буде його, будь-що-будь, „партнером" з другого боку барикад. Але чи ця зустріч не переконає Москі в тому, що з Москвою можна говорити лише „твердою мовою"? Всі бо говорять про те, що під час свого недавнього перебування у Парижі Ґромико зробив якнайсумніше враження на своїх французьких співрозмовців, які перед тим вперто твердили про конечність дальшого стосування політики відпруження. Після візити Ґромика Париж став обережнішим у своїх висловах щодо можливостей знайти знову спільну мову з Москвою.

Висновок з попередньо сказаного може бути тільки один: треба вичекати, а вже потім робити оцінку і щодо майбутньої постави Москі, і щодо дальшої ролі Бжезінського у формуванні американської політики. Залежатиме це таки в першій мірі, на нашу думку, від того, що буде далі робити Москва. Тут перед нами великий знак запиту.

Москва не спить...

Можна думати, що і в самому Політбюрі у Кремлі немає ще невідкличного пляну щодо дальшого розвитку совєтської політики. Бож це залежить у великій мірі від дальшого розвитку подій у різних країнах світу; у Югославії, в Ірані, в Пакістані і т. д. Можливо, що у Кремлі переважить погляд, що зупинятися не можна і треба діяти далі в аґресивному напрямкові, доки Захід ще не прийшов до себе після „несподіванки" в Афганістані. Тоді, може, вже в недалекому майбутньому будемо свідками нових аґресивних потягнень Москви, що можуть призвести до більш чи менш загальної війни (на нашу думку — таки без ужиття нуклеарної зброї).

Проте, не виключено, що виникне інша ситуація. Москва вважатиме, що зайшла задалеко і її сил на дальші безпосередні аґресії не вистачить. А тому треба знову, як уже багато разів перед тим, застосовувати тактику „передишки". Для цього їй непотрібно цілковито відтягнутися з Афганістану, де вона і так вже встигла виконати далекойдучу акцію „пацифікації". Замість

(Закінчення на стор. 3)

Володимир Душник

СОВЄТСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЗАКОРДОННОЇ ПОЛІТИКИ ЗСА

Як відомо, в Москві існує дуже добре зорганізований Інститут ЗСА, яким провадить Георгій Арбатов і якого вважають найбільшим знавцем в американських справах. Він, — як кажуть про це втаємничені, — дає напрямні для ЦК компарії, по якій лінії треба інтерпретувати американську внутрішню та зовнішню політику.

У квітні ц. р. Арбатов видав довшу розвідку п. з. „Совєтський огляд американської політики", в якій, на думку визначних американських знавців совєтських справ, є кардинальні помилки, що випливають прямо із засадничого незнання американських справ, американських традицій та життьових інтересів Америки.

Арбатов виходить із такої точки погляду, що в останній декаді Америка переходить із своєї давньої „позиції сили" до „позиції нової дійсности". Він суґерує, що Америка, поступаючи логічно, повинна була не тільки відтягнути свої війська з В'єтнаму, але також забрати свої збройні сили з Південної Кореї і з Европи. Залишки американських збройних сил в Азії і Европі Арбатов приписує „історичним обставинам, створеними Другою світовою війною".

Він зазначає, що на конференції у Відні в 1961 році Хрущов пригадав президентові Картерові, що в Ялті президент Рузвелт запевнив, що американські війська залишаться у Европі тільки два роки по закінченні війни. Отже, арґументує Арбатов, НАТО та американська участь у ньому, є „нелеґальним явищем". Америка повинна відійти на Західню Півкулю, й залишити евразійський континент тим, що його замешкують. Арбатов теж дивується зростові антисовєтських настроїв в Америці та гострішій протисовєтській політиці американського Уряду. Такі дії, як зріст совєтських збройних сил, совєтсько-кубинські авантюри в Африці, совєтські дії у В'єтнамі, Ємені та Афганістані, де СССР почав політично-мілітарне проникнення ще в 1978 році — рік перед масовою інвазією, це все для Арбатова — „нормальні події", які не повинні хвилювати Америку, яка не є европейською чи азійською потугою.

Незрозуміння американського питання у політичному аспекті має подвійний характер: американська політика від самого початку цього століття стриміла та далі стримить до вдержання політичної рівноваги в Европі і Азії; діючи з тієї точки зору американська політика переходила різні цикли, які часто бентежили так союзників, як і ворогів Америки.

Одначе, совєтський спеціяліст у американських справах не знає, що звуження інтересів Америки в цих справах не означає зміни концепції американських національних інтересів.

Цикл змінливої американської політики („паліси оф експідієнсі") не є спеціяльною прикметою чи чеснотою американського народу. Приятелі чи противники Америки мають повне право нарікати, що Америка дуже часто впроваджувала їх в помилку та спричинювала їм поважні політичні чи мілітарні потягнення, які виходили радше на шкоду, як на користь. Арбатов має слушність, коли твердить, що американська потуга після закінчення останньої війни була вислідом спеціяльних „історичних обставин". Після того, не тільки Західня Европа, Японія і Совєтський Союз відзискали мілітарну силу, але також ряд нерозвинених країн світу поступив вперед в модернізації і розвиткові власних націоналізмів.

Треба також згадати, що так ЗСА, як і СССР були глибоко порушені тими подіями народів „третього світу", але треба признати, що Америка приняла зменшення своєї сили та престижу з куди більшою толеранцією та добрим жестом як це робив Совєтський Союз. Втеча з-під московсько-комуністичної „опіки" Югославії, Китаю та Єгипту малощо не штовхнули СССР до аґресивного нападу на ці країни. Фактично, Москва далі веде пропаґандивно-ідеологічну війну проти тих „відступників" від московсько-комуністичної догми.

Небезпеки для світового миру — чого не хоче бачити Арбатов — лежить в тому, що Москва станула на явний шлях політики підбою таких країн, як: Східня Африка, Ємен, Афганістан, Іран та інші країни Близького Сходу з єдиною метою: захопити контролю над нафтою Близького Сходу і тим привести Европу та решту світу на коліна перед Москвою. Америка до цього допустити не може, навіть хоч би ціною загальносвітової війни.

Труднощі Москви в окупованому Афганістані повинні бути вказівкою, що легше є окупувати іслямську країну, чим вдержати її під контролею.

На жаль, західній світ зі своїм традиційним опізненням в реаґуванні на совєтські аґресивні кроки може створити ілюзію в умах Арбатових, що цей світ, а головно Америка, будуть надалі потурати московським аґресивним авантюрам.

Повільність американської мілітарної та закордонної політики в 1970-их роках заохотила Москву до певних ризикованих кроків-аґресій. Але Арбатов, який відзначається великою інтеліґенцією і знанням американських справ, не повинен

(Закінчення на стор. 3)

ЗБРОЙНІ СИЛИ ПОНАД УСЕ

Київ. — Тут у травні пройшла військово-спортова парада, відзначаючи 35-річчя — „Перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні", що задокументовано „відповідною" програмою у Палаці спорту, де відбулася військово-спортова вистава, — інформує пресове агенство РАТАУ.

І очевидно, як цього вимагає „радянське сьогодення", скрізь порозвішувано червоні прапори, а з ними стяги спортових товариств, а також транспаранти, на яких „прославлювано Радянську Вітчизну, Комуністичну партію, Велику Перемогу".

І почалася „спортова" програма, під час якої гучномовці передавали слова молодих спортсменів на зразок — „Це свято торжества Перемоги ми присвячуємо партіє тобі" і тому подібні. Відтак на екрані висвітлювали фільми, відображуючи часи перемоги та „мужність і відвагу радянських вояків", а відтак виступали солісти і поодинокі ансамблі і знову висвітлювано кінофрагменти, сходячись водно в своїх пеанах над хоробрістю совєтського війська над Комуністичною партією — „мудрою опікункою радянського народу". Крім того у цьому „спортовому" святі брали ще участь вояки совєтської армії — „демонструючи сцени своїх військових буднів", а також відбувалася вокально-хореографічна композиція п. з. „Дружба народів", яка засвідчувала — пише кореспондент РАТАУ, — як у „дружній сім'ї" живуть народи СССР. А „над головами наймолодших громадян Країни Рад — чисте спокійне небо", — бож їх щасливе дитинство надійно захищають наші славні Збройні Сили", — підкреслює цей кореспондент.

Читаючи про цю діораму, насичену мілітарно-звитяжним аспектом, надходить запит, де ж тут властиво спортова частина? Про неї пресове аґенство згадує кількома рядками і кількома сухими фразами, сказавши, що відбулися виступи „досвідчених" спортсменів та групові вправи вихованців спортових шкіл міста. Ця спортова частина проходила під девізою: „Від значка ГПО — до олімпійської медалі". І тут пресове аґенство не забуває підкреслити, що Олімпіяда вперше відбудеться у цій „соціялістичній країні, де ідеї олімпізму знаходять загальну підтримку".

Отакі то спортові свята, де властиво майже не має мови про спорт, відбуваються у „Країні Рад". Але зате тут наглядна прослава совєтського мілітаризму, до якого поза межами своєї країни не признається Совєтський Союз.

З НАШИХ БУДНІВ

БЛИЗНЮКИ

Пригадується цікава розмова, що її довелось мені почути, майже напередодні 2-го З'їзду Підгаєчан у столиці Ека і Форда в славному місті— Детройті, в цю Зелену Суботу, соборного стилю. Ніби для підкреслення знаної підгаєцької соборности, з'їзд відбуватиметься у залі Українського Катедрального Православного Храму св. Покрови.

Розмову вели два підгаєцькі земляки: один детройтський, другий з долини міста Ню Йорку.

— Які новини нам приносите, дорогий сусіде? — спитав нюйоркський детройтського підгаєчанина. — Скажіть, так по щирості, чи ми врешті побачимо на з'їзді цей довговичікуваний і довговиглядані збірник „Підгаєцька Земля"... Що таке з ним робиться, що він так довго не виходить?

— Ще трішки терпеливости, дорогий земляче, — заспокоював детроєць — нюйоркчана. — Нехай друкарня „Київ" у Торонто ще таз добре потиснеться, або, як говорять американці, — ще „дасть одного пуша", — і збірник появиться на світ в повному блиску, красі і славі, об'ємом 739-ти сторінок великого формату!

— А чого він так довго родився і в таких муках?

— Бачите, справа так мається: щоб народилася дитина, то це забирає нормально дев'ять місяців часу — „від зачатія, до рождения", — як говорили колись наші завалівські дяки. А щоб народилася книжка, то це, відав, забирає дев'ять... років часу. І не забувайте, прошу вас гречно, що ми дістанемо на з'їзді, не одну книжку, а — дві!

— А тож як?!

— А так, що Головний Комітет Підгаєчан породив близнят: збірник „Підгаєцька Земля" — це раз, і прекрасно ілюстрований фотоальбом „Землями Підгаєччини", це номер два!... Тут не треба, брате милий, аж такого хірурга-спеціяліста, як добродій Видавничого Фонду, доктор Василь Саляк із Філядельфії, щоб констатувати факт, що коли родяться близнюки, то порід буває значно тяжчий, ніж тоді, коли приходить на світ Божий сінгель-дитина.

— Ой, уявляю собі, які славні христини близнят відбудуться в Детройті! Чую-зачуваю, що на головного христителя запрошений Владика Ізидор Борецький з Торонто!

— Це було б велике щастя для всіх нас, якби наш духовний опікун був тоді разом із нами! А щодо самого акту хрищення, то як стануть рядом з крилами обидва отці Головінські, Василь і Мирон, та як візьмуться до діла, то напевно всіх друкарських чортів і чортиків із книжок

(Закінчення на стор. 3)

О. Т.

30-РІЧЧЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ" У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

(2)

З ініціятиви Батьківського комітету, при тісній співпраці нашої заслуженої установи Злученого Українського Американського Допомогового Комітету делеґація у складі (сьогодні покійний) д-р В. Ґалан (голова ЗУАДКомітету), д-р Юрій Мачук (голова Учительської Громади) і інж. Степан Процик (голова Батьківського комітету) відвідала філядельфійський „Борд оф Едукейшен" і у висліді цих відвідин школа українознавства дістала приміщення у поблічній школі. Це був найбільший успіх усієї громади, що бажала поставити українознавче шкільництво на висоті. Школа отримала відповідне приміщення, можна було перевести всю програму та й саме навчання одержало інше насвітлення навіть у самих учнів. Тепер вони вивчали українознавство в цих самих просторих залях, де вчились щоденно в системі американського шкільництва. Приділ будинків публічних шкіл для української школи змінявся; спершу це був будинок школи при Олд Йорк, потім, при Ліндлей, у сусідстві цілоденної школи Сестер Василіянок, далі при вулиці Каюґа, зараз недалеко парафії, де започатковано школу, аж вкінці школа „Рідної Школи" у Філядельфії отримала просторий будинок середньої школи при вулиці Вайомінґ, де вона і приміщується досьогодні.

Поступово теж зростала організаційна структура школи. З перших початків, коли турбота про школу самих педагогів підсказала їм зорганізуватись і започаткувати шкільництво, справа школи поволі переходила на тих, кому ця школа була потрібна, на батьків дітей. Такий Батьківський комітет формально, чи не формально існував від початків організування школи, і Учительської громади і шкіл при парафіях. Із виказу голови Української Учительської Громади у Філядельфії д-ра Юрія Мачука за 1956-1957 шкільний рік бачимо, що тоді найбільшою була саме школа Учительської громади. Вона мала два відділи, вищу школу (4 кляси) і нижчу (8 кляс) і навчалось у ній 188 дітей. Другою щодо величини була школа в дільниці Найставн-Лоґан, в якій було 92 учні. Були школи при парафіях і з них найбільша школа при православній церкві Св. Покрови (47 учнів). В той час проходило переселення української групи в дільницю Лоґан і тому й школа в цій дільниці зростала. Зактивізувався тут і Батьківський комітет, що перебрав ведення школи і зумів дістати для неї приміщення у будинку публічної школи. Це й вирішувало справу організації школи. Хоч і школа в приміщеннях Горожанського Клюбу під проводом Учительської Громади залишалась існувати, головно для дітей, які жили в околиці клюбу, то школа в дільниці Лоґан стала найбільшою і головною школою українознавства у Філядельфії. Свою відповідальність зрозумів і Батьківський комітет і вирішив поставити школу на твердих громадських основах. За традицією, що мала таку світлу історію, Комітет став звати себе „Рідною Школою.

Тут прийшла не тільки назва, але й громадська фінансова база. Від років існувала у Філядельфії кооператива „Молоде життя", що її завданням було купити вакаційну оселю для дітей. Членами цієї кооперативи були батьки шкільних дітей. І ось ці обидві організації, що об'єднували майже тих самих людей, побачили, що їх ціль спільна, а саме опіка над молоддю, виховання молоді, і постановили об'єднатись. Це зразу дало фінансову базу (понад три тисячі долярів), що стали зав'язком шкільного будівельного фонду та й дали „Рідній Школі" основу для ширшої діяльности. Так 5-го червня 1964 року відбулись загальні збори вже нової, хоч на ділі тільки сконсолідованої з трьох організацій, а саме Батьківського комітету „Рідної Школи", Української Учительської Громади і Кооперативи „Молоде Життя", організації, що офіційно прийняла назву Товариства Опіки над Дітьми і Молоддю „Рідна Школа" у Філядельфії. До Управи було обрано: інж. Степана Процика, як голову, і інж. Осипа Мартиновича, інж. Богдана Артимишина, д-ра Остапа Тарнавського. д-ра Лева Кушніра, Нестора Сума і п-ні Ольгу Михайлюк. Інж, С. Процик вів Товариство „Рідна Школа" понад десять років, до часу, коли був перенесений на професійну працю до Вашінґтону. За той час школа „Рідної Школи" у Філядельфії зросла і здобула собі добру славу. В її основі були ці ідеї, що просвічували „Рідній Школі" в Україні: виховати відповідального і свідомого громадянина, що засвоїв знання мови і українознавчих предметів і міг самостійно думати.

Про успішну працю „Рідної Школи" у Філядельфії говорять висліди. Число учнів у деяких навчальних роках перевищувало 400 дітей. Від 1956 року матуральні іспити випустили приготованих з ділянки українознавства студентів, що з них деякі продовжували і продовжують вивчати цей предмет в університетах. В касі „Рідної школи" поважний кількадесятитисячний фонд з ціллю закупівлі власного будинку. Школа „Рідної Школи" постійно користується великим будинком публічної школи, приносячи тим і розголос про навчання українознавчих предметів.

Про ці успіхи „Рідної Школи" у Філядельфії можна було почути на ювілейному святі для відзначення 30-ліття „Рідної Школи" у Філядельфії 26-го квітня 1980 року в залі Менор Джуніор коледжу Сестер Василіянок. І найважливіше, що про ці успіхи говорив не хто інший, але колишній учень цієї школи, її випускник д-р Роман Процик, тепер надійний професіоналіст, який і склав подяку і признання батькам-організаторам „Рідної Школи" за їх правильну діяльність для виховання молоді.

Школа „Рідної Школи" у Філядельфії має відповідальний учительський склад, в якому є професори університетів, як д-р Леонід Рудницький, д-р Омелян Бей, д-р Юрій Перфецький і інші. Директором школи є професійний педагог із американською педагогічною освітою мґр Марія Одежинська. Школа має випробувану довгими роками відповідальну научну програму. Висліди цієї програми можна бачити в житті. На святі у звіті говорилось, що випускники „Рідної Школи" у Філядельфії сьогодні займають катедри на високих школах в ЗСА, чи Канади (говорилось про д-ра Ореста Субтельного, д-ра Нестора Когута й інших). Під теперішню пору маємо в Гарварді трьох асистентів, пов'язаних з україністикою, а вони вийшли з „Рідної Школи" у Філядельфії. Щобільше школа „Рідної Школи" підготовляє новий загін учителів, бо провадить вишкільний плян асистентів, що під проводом професійних учителів виростають на відповідальних викладачів. Школа „Рідної Школи" має велику бібліотеку, що її веде Пластовий Курінь „Чортополохи". І ця бібліотека відсвяткувала вже свій 20-річний ювілей. Це не просто бібліотека, це посібник для вивчення українознавчих предметів. Бібліотека має кількатисячний запас лектур, усі книжки професійно скаталоговані. Бібліотекою можна користуватися і для наукової праці. Спеціяльні фонди і з каси „рідної Школи" і датки Пласту вможливлюють закупівлю нових потрібних научних матеріялів.

Із закупівлею Українського Осередку у Філядельфії роля „Рідної Школи" стає осередочною. Свою довголітню діяльність у приміщеннях публічної школи „Рідна Школа" перенесе тепер до власного будинку, в якому школа стане напевно в осередку всієї діяльности, бо це й є найвище завдання нашої громади виховати молодь. По традиціях „Рідної Школи" в Україні „Рідна Школа" у Філядельфії перебере повністю всю відповідальність за шкільництво у Філядельфії, згуртує біля себе всю громаду і приєднає всі суботні школи, що в меншім чи більшім засягу існують на терені Філядельфії. З іменем, що творить нашу українську шкільну традицію, „Рідна Школа" у Філядельфії стає на ще певніший шлях розвою й у сторіччя „Рідної Школи", що вже ось на порозі, засвідчить, що ідеї українського шкільництва, побудовані на широкій громадській відповідальності, живі і важливі і в житті українців на чужині.

(Кінець)

ВАЖКІ І ВАЖЛИВІ ПЕРТРАКЦІЇ ОЧІКУЮТЬ телефонічну систему Белл і американські профспілки. Коаліція 26 спілок на чолі зі спілкою сталеварних робітників починають ті переговори на початку червня. Висліди розмов заторкнуть інтереси понад півмільйона робітників. Унії вимагають щорічної підвишки понад 10 відсотків на протязі трьох років. Позиція робітників телефонічної системи Белл різниться від позиції робітників в інших спілках, бо коли в інших уніях продуктивність робітників зростає дуже поволи, або взагалі не зростає, то робітники Белл мають показчик зросту продуктивности на чотири рази вищий від загально-американського показчика. Крім того, заробітки системи Белл виказують постійний зріст.

Близнюки...

(Закінчення зі стор. 2)

повиганяють! Хоч наш екзекутивний директор, Василь Папіж, божиться і запевняє, а голова Комітету, інженер Василь Колодчин, повністю його в цьому підпирає, що робота вийшла чисто, фахово, так, що приємно одну і другу книжку до рук взяти, та й 70 талярів разом докупи за обидві заплатити!

— Ну, хіба недаремно, в редакційній колегії засідало сім вчених рабинів, чи то пак, редакторів, підкомандою такого великого книжника, як професор Тарас Гунчак із Ратґерського університету! Та й ще взяли собі на допомогу двох мистців-малярів: Козака Юрія Едвардого сина, та й нашого сусіда з Підгасць, Богданця Титлу!

— Ну, то дай, Боже, вітримати до з'їзду, — як казали в старому краї...

— А помажче собі добре підошви, перед підгасецькими вечерницями!

Ікер

ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ МОНДЕЙЛ...

(Закінчення зі стор. 1)

Віцепрезидент Мондейл промовляє після того, як його офіційно представила Камілля Смородська.

Віцепрезидент серед учасників зустрічі.

та спорадичного „Сто лят", що його відспівали члени польської групи, приступив до слова-привіту після того, як його офіційно представила К. Смородська.

Пригадуючи, що Америка — це країна імігрантів, Віцепрезидент заявив, що „наша нація завдячує свою силу й багатство власне імігрантам, які шукали пристановища і знайшли його, причаливши до нашої країни". Він підкреслив, що найважливішим виміром американського суспільства є свобода, рівноправність і справедливість, що підтверджує сучасний ісход кубинців, які поголовно втікають з-під „ярма цинічного, тоталітарного режиму Кастра".

Нав'язуючи до найбільш пекучого питання, яке турбує присутніх представників етнічних груп, віцепрезидент Мондейл пригадав, що президент Картер висловив у своїй інавгураційній промові „абсолютне зобов'язання до пошанування прав людини" в цілому світі, зокрема в СССР і країнах Східної Европи. Він підтвердив, що людські і національні права є інтегральною частиною американської закордонної політики, а на доказ цього вказав на санкції, включно з бойкотом Олімпійських ігрищ в СССР, що їх примінив Уряд ЗСА на знак протесту проти інвазії Москви на Афганістан. „Ці атлети, які поїдуть до Москви за медалями, матимуть на них кров", — заявив віцепрезидент Мондейл.

„Теперішній Уряд має старається іти назустріч інтересам і потребам етнічних груп", — сказав Віцепрезидент, вказуючи на присутність Наталії Слюзар, яка працює в бюрі Стівена Аєлло, дорадника Президента в етнічних справах. Він також поставив у площину етнічности назначення на високі пости Збігнєва Бжезінського і державного секретаря Едмунда Москі та заснування відділу двомовного навчання у новоствореному Департаменті освіти.

Подякою за численну присутність і виявлену підтримку закінчив своє слово віцепрезидент Мондейл, на що численна українська група відгукнулась голосним „Многая літа", а дівочий пластовий ансамбль „Кобза" відспівав пісню „This Land is my Land".

Під час його перебування у домі п-ва Смородських представники УЛТПА вручили Віцепрезидентові прохання в справі ув'язненого в СССР д-ра Миколи Плахотнюка, а члени Комітету оборони радянських політв'язнів передали йому листу ув'язнених українських членів правозахисного руху з вимогою їхнього звільнення.

Серед численних союзовців були присутні головний предсідник УНСоюзу д-р Іван Флис, почесний член Головного Уряду Йосип Лисогір та інші.

Після від'їзду віцепрезидента Мондейла, п-во Смородські гостили учасників вечерою, що її приготовило підприємство родини Івашків. Розмови точились навколо цієї унікальної політичної події в українському середовищі.

Торонто відзначило 75-річчя Уласа Самчука

В суботу, 26-го квітня, Торонто вшанувало письменника Уласа Самчука з нагоди його 75-річчя. Зустріч з письменником зорганізувало Товариство Волиняків. Зустріч мала в програмі вечерю, привіти та мистецьку частину. Вечір відбувся в залі Катедри св. Володимира.

Нашого видатного письменника Уласа Самчука та дружину пані Таню привітали хлібом - сіллю й чудовими китицями квітів. Під оплески повели до головного столу.

Зустріч відкрив голова Товариства Волиняків Федір Цимбалюк і передав ведення вечора Арсенові Степанюкові, а він попроси о. Ф. Легенюка молитвою почати вечерю. По молитві коло двох сот присутніх гостей, піднявши чарки з вином, проспівали панству Самчукам многоліття.

По вечері майстер церемонії прочитав багато привітів, між ними привіти від Владик Миколи Дебрина та Ізидора Борецького, президента УНР Миколи Лівицького та прем'єра Онтаріо Вільяма Дейвіса. Також молодечі організації МУНО, Пласт та ОДУМ прислали свої привіти.

З усних привітів цікавий був привіт „мами волиняків" Марії Волосевич, учасниці визвольних змагань, яка переказала короткий життєпис Самчука заголовками його творів.

Після привітів деклямувала Соня Цимбалюк поезію Євгена Маланюка — „Волинське", а тоді господар вечора попросив Тоню Горохович прочитати доповідь про творчість Ювілята. В змістовній доповіді прелеґентка звернула увагу на основний тип героя творів Самчука, героя — здорового духом, кремезного силою та щирого характером селянина. В постаті батька — Матвія, героя „Валині", авторка бачить позитивний тип українця, який любить правду та свій чорнозем.

Після доповіді співак Макар Сушко при акомпаньяменті свого сина виконав „Два кольори" та інші пісні.

На закінчення програми проф. Оксана Бризгун-Соколик мистецьки прочитала короткий монтаж з творів Самчука „Волинь" і „Планета Ді-Пі", характеризуючи цитатами дитячі, юні та дорослі роки Автора - Ювілята. Тоді Товариство передало Самчукові чека на перевидання „Марії" французькою мовою.

Улас Самчук у кінцевому слові подякував присутнім за щирі побажання, хоч додав, що він уже в такому віці, що йому ювілеї вже не роблять багато приємности... Сказав, що радіє, що така чисельна й прихильна громада є тут з ним і „ми разом зробимо те, що нам суджено зробити силою неба..."

Отець Ю. Божик молитвою закінчив приємний вечір.

Т. С.

Дружина Зісельса...

(Закінчення зі стор. 1)

було приводу, щоб позбавити Й. Зісельса побачення. Оскільки мій чоловік режиму не порушував, адміністрація наважилася на фальсифікацію.

Зі справи Й. Зісельса було витягнуто листа, надісланого ним нелеґально в жовтні 1979 р., за що він тоді саме був покараний: його запроторили на 15 діб до ШІЗО. Тепер був складений рапорт, що листа знайдено 22 лютого, хоч за текстом листа видно, що його було написано 26-28 вересня минулого року. 25 лютого 1980 року Й. Зісельса запроторили до ШІЗО за „нелеґальне листування" — саме на ті дні, коли мало відбутися побачення.

Дві доби мій чоловік не міг спати через холод і хвилювання. Цього разу завдяки чоловіковим протестам і моїй наполегливості нам усе таки вдалося дістати побачення. Коли ми зустрілися, Йосиф був такий змерзлий і схвильований, що довго не міг отямитися й зігрітися. Ось чого нам коштували неповні три доби побачення після розлуки, що тривала понад півроку. А коли та якою ціною буде наступне?

Я могла б наводити такі приклади годинами, але, думаю, будь-якій доброзичливо настроєній людині вже зрозумілі методи й засоби, що їх використовують каральні установи та КҐБ для того, щоб не лише зламати волю політв'язня, але й підірвати його здоров'я. Ініціятором цькування мого чоловіка є начальник ВТУ капітан Яковлєв. У присутності інших офіцерів він кричав Йосифові, що він, Яковлєв, тут господар, що він — і суд, і прокурор, і адвокат, а також: 'Гітлера на вас (євреїв.—Ірина Зісельс) нема!'

Ірина Зісельс"

Реакція в Европі...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

цього Кремль може піти на частинне відтягнення своїх військ з Афганістану й розпочати довгі й складні „переговори", на які, певно, з радістю піде чимало з держав західнього світу. А тоді — знову „відпруження", знову торгівля з СССР, знову постачання тих різних матеріялів, які збільшуватимуть мілітарний потенціял російсько-совєтської імперії. А вп'ісля, коли Захід знову заспокоїться, за кілька років прийде нова несподіванка з боку Москви у вигляді відвертої агресії в якомусь пункті вільного світу.

Застосування тактики Заходу супроти СССР

У цьому є небезпека для Заходу. Щоб його чуйність, збуджена лише дуже слабо в останніх місяцях, знову не була приспана, під охороною чого Москва буде далі плянувати: де і як безпечніше і корисніше для неї знову „вдарити". Постава багатьох держав Західньої Европи, а насамперед Франції і Німеччини, дуже сприяла б такій тактиці Москві. Бож тут відверто говориться, що на політику „відпруження" немає альтернативи.

Це, між іншим, означало б, що поневолені Москвою народи, як це фактично є вже від кількох десятків років, здані на свої лише власні сили. З цим треба рахуватися. І для цього потрібно також мати свою власну тактику супроти окупантської російсько-совєтської влади. Ця тактика, на нашу думку, не може бути „м'якою". Наші народи під ворожою окупацією можуть надіятися на остаточну перемогу лише при стосуванні — в міру, звичайно, можливого — „твердої" тактики супроти поневолювачів. Бо нам — в обличчі перспектив повної загибелі у формі „злиття націй" — вибирати немає як і немає чого.

ГУБЕРНАТОР СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗІ Брендан Бирн вибирається із своєю дружиною Джін і деякими дорадниками у 10-денну подорож до Китайської Народної Республіки. Супроводжатимуть губернатора також представники Сітон Голл університету, які відбуватимуть подорож у рамках наукової вимінної програми.

РОНАЛД РЕҐЕН, ПІСЛЯ ПРАВИБОРІВ У СТЕЙТАХ Мічиґен і Ореґон, вже має достатню кількість делеґатів, щоб бути номінованим на кандидата на президента у виборах в листопаді ц.р. Не зважаючи на це, Реґен дещо стурбований програними правиборами в Мічиґені в користь його опонента Джорджа Буша.

ДЖОРДЖ БУШ, НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ПЕРЕМОГУ у стейті Мічиґен, перший раз висловив серіозну думку про можливість відтягнення своєї кандидатури з передвиборчої кампанії. Речники Буша заявили кореспондентам що засоби масової інформації, навіть у випадку виграші Буша в Мічиґені, мало звертали на це увагу, концентруючись більше на Реґенові, який вже майже осягнув перемогу, якщо йдеться про потрібну кількість делеґатів на номінацію.

КОМПАНІЯ МОРҐАН ҐАРАНТІ ТРАСТ знов знизила відсоткову стопу для своїх найкращих клієнтів до 16 відсотків. Передбачено, що в слід за Морґан Траст підуть і ті великі фінансові компанії, які ще дотепер мають вищу стопу.

ІРАНСЬКА НАФТОВА ПРОДУКЦІЯ має труднощі зі збутом опалової оливи й оливи вживаної важкими моторами, кораблями тощо. Відповідний відсоток тієї оливи мусіли купувати ті компанії, які купували ропу. Зі спадом продажу ропи значно змалів збут тієї оливи. Крім цього до портів Ірану прибуває значно менше нафтоналивних кораблів і взагалі кораблів, отже змалів збут і для того рода покупців. Іранський уряд значно знизив ціни на ту оливу, але всетаки всі засоби маґанизування виповнені нею.

БІЛЬЙОНИ ІРАНСЬКИХ ФОНДІВ, ЗАМОРОЖЕНИХ в ЗСА, дали дотепер понад 80 мільйонів відсотків. Відсотки ті будуть виплачені іранському урядові, коли і якщо йому будуть повертані загальні фонди.

Совєтська...

(Закінчення зі стор. 2)

ні на хвилину й думати, що Америка та її союзники вже сказали своє останнє слово.

Ми припускаємо, що московські можновладці мусять знати, що ряд совєтських дотеперішніх успіхів не може бути безконечним, та що реакція Америки не є безплідним маячінням. Гітлер також вірив, що Америка була „здеґенерована" й „зогнила" щоб піти війною проти його Райху. А це була Америка, яка зломила його силу й привела до упадку такої сильної і об'єднаної держави, якою була Німеччина за його володіння.

Каса „Самопоміч" у житті української спільноти Чікаго

Українська кредитова кооператива „Самопоміч" у Чікаго — це одна з найбільших національно економічних досягнень нашої спільноти від моменту її повоєнного поселення. Двадцять дев'ять років минуло від того пропам'ятного дня, коли кілька перших сотень долярів, вкладених на ощадностеві конта, нововідкриті піонерами українського кооперативного руху у проводі з покійним інж. Іллею Сем'янчуком, започаткували нормальне й фактичне існування нашої фінансової інституції. Завдяки послідовній праці проводу та великому довір'ю свідомого громадянства поволі, крок за кроком, наша інституція виростала в поважну клітину українського громадського життя.

Заснована в 1951 році, наша кредитова кооператива кінчає своє третє десятиріччя. За весь пройдений час ми, як складова частина великої членством і фінансами американської кооперативної сім'ї, пережили важні й корисні події. Ми стали свідками поважних змін у ділянці кооперативного законодавства, які доводять до зрівняння у діяльності банків, щадниць і кредитових кооператив, завдяки яким американська кооперація в останніх роках пішла незвичайно вперед. Наявним доказом цього є таки числа: 22,069 кредитових кооператив із 43-мільйоновим членством і 66 мільярдовим капіталом.

Що ж собою являє кредитова кооператива „Самопоміч" у житті української спільноти Чікаго? Яку працю виконала вона за цих 29 років? Які її реальні досягнення та від чого залежить її дальше майбутнє?

Відомо, що кредитова кооперація в Америці побудована на специфічних основах т.зв. спонзорства. Треба мати відповідну „людську базу", тобто відповідно зорганізованого збірного спонзора. Від потенціялу такого спонзора залежить сила і потенційний ріст даної кооперативи.

Яке ж спонзорство має наша каса „Самопоміч" в Чікаго? — Дуже велике. Членами нашого спонзора, організації українців америки „Самопоміч", можуть бути тільки українці, а Чікаго — це один з найбільших центрів українського поселення,і потенційно наша кредитова кооператива може розраховувати на велике і масове членство. Тепер маємо 7313 членів і понад 30 мільйонів долярів капіталу. В Чікаго існує багато різних організацій — їхніх конто в нашій касі є 440.

Сьогодні, під кінець третього десятиріччя каси варто поміркувати над тим, як за весь цей пройдений час реаґувала громадська думка на наші почини. Коротко, варто приглянутися, як керівні органи каси працювали над об'єднанням і поширенням кооперативної ідеї та над збільшенням фізичного членства в „Самопомочі".

Щоб правильно оцінити працю керівних органів кооперативи в розбудові інституції, треба взяти до уваги один основний критерій, а саме: як українська спільнота реаґує на події, зміни, на актуальні справи нашого церковно-релігійного, супільно-політичного, загально громадського чи економічного порядку? Це питання доволі скомпліковане, а непередбачені вчинки можуть інколи дати неґативні, а то і зовсім небажані наслідки. І в цьому відношені наш коопративний провід склав іспит своєї зрілости. До всяких змін і поточних проблем життя спільноти ми завжди виявляли і виявляємо якнайбільшу толеранцію, спокій і діловість.

А тепер розгляньмо питання,що дала каса „Самопоміч" українській спільноті Чікаго? За 28 років ми дали нашим членам 21,032 позику на суму 92,849,231 дол., у цьому 55,709,000 дол.морґеджового кредиту, в якому ми ощадили нашим позичальникам 1,114,180 дол. тобто 2% т. зв. комісового, якого наша Каса не бере так, як це законно практикують інші фінансові інституції. Так само в т. зв. консумпційному кредиті, 37,140,231 дол., ми заощадили нашим членам поважну суму гроша у відсотках, яку вони мусіли б заплатити в інших фінансових установах. Коротко кажучи, наша громада в Чікаґо скористала на кредитуванні великі суми, приблизно 1,5 мільйона дол.

На окрему увагу заслуговує безвідсотковий кредит (в тому випадку держава платить відсотки), з якого скористали українські студенти високих шкіл, а становив він на 31 грудня 1979 року більше, ніж пів мільйона долярів. Крім цього з життєвого забезпечення вкладів і позик родини померлих членів одержали досі 296,697 дол. На це забезпечення треба звернути особливу увагу, бо воно для члена кооперативи безкоштовне, а премії за нього платить кооператива, чого не роблять інші фінансові інституції. Також церкви, школи, організації і установи одержують особливо низьке опроцентування в кредиті. Відома теж громадянству наша „Самопоміч" із своєї жертвенности на культурні, наукові й громадські потреби, сума яких становить 655,284 дол.

Врешті хочемо звернути увагу на теперішню ситуацію й наші дальші перспективи. Так довго, як житиме й організовано діятиме збірний український елемент поза межами Батьківщині, так довго повинні зберігатися і далі розвиватися три українські диспозиційні центри, а саме: українська церква, українська школа й наука та українська кооперація.

Щоб якнайдовше зберігати українську національну ідентичність, ми повинні плекати і розбудовувати саме ці три ділянки нашого життя. Збірним творчим зусиллям треба добиватися дальших успіхів української кредитової кооперації, бо вона може стати сильною матеріяльною базою і для Української Церкви, і для нашої високошкільної молоді , і для української науки й культури — взагалі для якнайдовшого збереження нашого національного „Я".

Як же наше майбутнє і які наші пляни? Ми вже на вступі підкреслили, що всю свою діяльність, згідно з законом, наша кооперація базує виключно на українському членстві. Отже кожний свідомий українець повинен з цього зробити один тільки висновок: що американський кооперативний закон дає ґарантію і закріплює наше кооперативне майно тільки за українською спільнотою, бо тільки українці можуть бути її членами й користуватися її послугами.А дальший і кінцевий висновок з цього — це потреба приєднування якнайбільше українців в ряди членства кредитової кооперативи, щоб вона була сильним і надійним інструментом нашої господарсько-економічної служби громаді для виконання збірних і невідкладних завдань. Довести цю істину до свідомости нашого загалу — основне і вирішальне завдання не тільки керівних органів нашої кооперації, але і кожного справжнього українця на нових землях поселення нашої спільноти.

О. Плешкевич

Золотий ювілей подружжя — нащадків піонерів

Микола й Елизавета Демків

В темпі модерного життя сьогодні з його всебічними світовими кризами часто проходять непомітно світлі моменти внутрішньо-громадського життя наших еміґрантів. Особливо в теперішні часи, коли відсоток розводів досягає неймовірних висот, коли щасливі подружжя серед молоді є рідкістю, приємно писати про нашу Елизавету і Миколу Демків, що святкують цього року 50-ліття свого подружнього життя. Про них можна сміло сказати, що проживають вони своє життя,як „голубів пара", всюди їх бачимо разом.

Любов до життя і людей — головна прикмета наших ювілятів. Микола Демко — це вулкан енерґії, непосидючий, товариський, життєрадісний і з великим почуттям гумору. Зате Елизавета Демко має спокійну, згідливу натуру. Скромністю,великим почуттям такту, добротою і трудолюбивістю вона здобула серця всіх, хто її знає.

Обоє Нік і Еліс, як їх популярно всі тут називають, —це друге покоління українських поселенців у Канаді. Їхні батьки на початку цього століття приїхали із Буковини, щоб тяжкою працею, мозолями і потом освоювати цілинні землі просторої провінції Альберти. Разом пройшло їхнє дитинство, разом училися в одній школі в Едмонтоні, де по одруженні оселилися жити. В 1952 році переїхали з чотирма дітьми до Америки, до Сіятлу,де живуть до цього часу. Від самого початку включилися активно в життя невеличкої української громади в цьому місті. Вже 27 років Микола Демко є головою православної парафії і 20 років був головою місцевого Відділу Українського Народного Союзу. Також він член управи Українсько-Американського Клюбу м. Сіятлу. Двері дому п-ва Демків завжди широко відкриті для гостей, як також для всіх потреб нашої великої громади,яка не має свого приміщення. Проби хору , різні приватні святкування, зустрічі, прощання і рік-річні традиційні спільні Свят-Вечори довгі роки відбувалися в гостинній хаті Ніка і Еліс. За їхнє добре серце Бог нагородив їх земним добробутом і успіхом у дітях: один син є лікарем, другий адвокатом, дві дочки щасливо одружені, мають також всіх разом дев'ятеро внучат. З віком різні недодомагання обмежують уже їхню діяльність і змушують дбати більше про своє здоров'я.

Наша громада відзначила ювілей п-ва Демків несподіванкою для них двічі до цього часу. На багатолюдній цьогорічній забаві в лютому, яку влаштував Український Клюб разом із іншими етнічними групами м. Сіятлу, диригент оркестри оголосив про цю подію і присвятив ювілятам традиційний вальс. Члени клюбу піднесли кошик квітів і посипалися поздоровлення від великого кола знайомих. 20-го квітня православна громада вшанувала ювілятів після Служби Божої під час спільного обіду в церковній залі. Вручено декоративний торт і І. Шевченко виголосив цікаву розповідь про життя і заслуги для громади Е. і М. Демків. Нехай їхній життєвий шлях буде завжди встелений квітами, а їхня привітність і тепло нехай огріває наші душі ще на довгі, довгі роки.

Марія Шевченко